

Крім цього, доцільно у разі потреби з близькими родичами проводити психотерапевтичні сеанси, оскільки нерідко поведінка бійця, в якій проявляються симптоми посттравматичного стресового розладу (ПТСР), може спричинити негативні зміни їх психоемоційного стану та поведінки. Сімейна (подружня) психотерапія рекомендована для лікування дорослих людей, які перенесли психотравму. Як правило, цей вид терапії використовується як додатковий до інших форм лікування, які безпосередньо спрямовані на симптоми (ПТСР). Сімейна (подружня) психотерапія для травмованих проявляється двома основними різновидами: системний підхід, направлений на корекцію порушень в сім'ї чи подружній парі, і підтримуючий підхід із наданням допомоги членам сім'ї в підтримці індивіда, який проходить лікування ПТСР. Умовами для використання цього методу є: наявність подружнього чи сімейного дистресу, відсутність порушень в сім'ї до травми, проходження травмованим індивідом індивідуальної терапії, згода травмованого клієнта на включення в терапію інших, сприяння індивідуальним покращенням.

Таким чином, психологічна допомога сім'ям працівників ОВС – учасників АТО є актуальним завданням комплексного психологічного супроводу та адаптації правоохоронців, які отримали бойову психотравму.

Севрук В.Г., провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС, кандидат юридичних наук;

Павленко С.О., провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС, кандидат юридичних наук

ЕТНІЧНИЙ СЕПАРАТИЗМ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Активізація процесів глобалізації, трансформації політичних та економічних режимів у світі на поч. ХХІ ст. зумовили посилення сепаратистських рухів. Сепаратизм, будучи суперечливим суспільно-політичним явищем, являє собою одну

з найскладніших та найактуальніших проблем світового співтовариства, тому варто уваги дослідження його ролі у міжнародних відносинах [1].

У науковій літературі немає єдиного підходу щодо трактування поняття «сепаратизм». Його визначають і як спосіб розв'язання проблеми, і як рух за територіальне відокремлення, і як політика та практика діяльності суспільно-політичних рухів. Зазвичай у науковій літературі сепаратизм (від лат. *separatus* – окремий) – це теорія, політика і практика відокремлення, відділення частини території держави з метою створення нової самостійної держави або одержання статусу широкої автономії [2, с. 691].

Чи не кожна європейська країна на початку ХХ століття зіткнулася із проблемою сепаратистських рухів на її територіях. Однак види сепаратизму були різними, і проявлялися у різних способах. Так, сучасні країни-члени Європейського Союзу як Франція, Велика Британія, Бельгія, Португалія володіють досвідом відділення від своїх територій колоній. На початку 90-х років ХХ століття суб'єкти СРСР розпочали процес виходу із Союзу Республік, а Словенія вийшла зі складу Югославії. Тенденція існування та функціонування сепаратистських рухів, організацій, політичних партій зберігається у Європі і до сьогодні. Їхню активність можемо спостерігати в Україні, Іспанії, Франції, Польщі, Молдові та інших європейських країнах. Причини появи відцентрових тенденцій у різних державах опираються на різні чинники: економічний, етнічний, політичний. Одне із пояснень виникнення сепаратизму в країні вказує на федеративний устрій держави як визначальний фактор. У роботі досліджується сецесійна форма сепаратистських рухів, що передбачає 2 відокремлення частини країни задля створення власної державності.

У сучасному світі практично всі держави є полі етнічними – на території яких проживають різні етнічні групи із мовними, культурними особливостями. Деякі із них проживають компактно, заселяючи окремі регіони країни. В силу певних обставин та факторів можуть з'являтися сепаратистські рухи як прояв прагнення окремих груп чи регіонів до відокремлення від держави. Сепаратизм може мати різні цілі, що виявляється у

формах рухів за відокремлення: сецесія, іредентизм, енозис, деволуція. Сецесійна форма сепаратизму має на меті створення власної державності (Північна Ірландія у Великій Британії); кінцева ціль іредентизму – приєднання до іншої держави (угорці в Румунії, росіяни в Україні); енозис – рух за возз'єднання із історичною батьківщиною (рух греків-кіпріотів за об'єднання Кіпру з Грецією у 70-их рр. XX ст.); деволуція – рух, під час якого регіони всередині держави вимагають і отримують політичну владу й дедалі більшу автономію від центральної влади (Калініградська область Російської Федерації) [3, с. 44–51].

До списку активних сепаратистських рухів у сучасній Європі входять політичні партії, окремі рухи, уряди у «вигнанні», військові (терористичні організації). У таблиці наведені приклади європейських держав, у яких існують активні сепаратистські рухи. Також вказано назви запропонованих держав, за створення яких виступають дані рухи за відокремлення:

Таблиця 1

Сепаратистські рухи сецесійного типу в країнах Європи

Країна	Назва сепаратистського руху	Запропонована держава
Бельгія	Nieuw Vlaamse Alliantie (Новий фламандський альянс), Vlaams Belang (Фламандський інтерес) Фландрія	Фландрія
Боснія і Герцеговина	Савез независних социјалдемократа (Союз незалежних соціалдемократів), Српска демократска Странка (Сербська демократична партія), Stranka Demokratske Akcije (Партія демократичної дії)	Республіка Сербська

Продовження табл. 1

<p>Велика Британія</p>	<p>Cornish Nationalist Party (Корнуольська націоналістична партія), Cornish National Liberation Army (Корнуольська народно-визвольна армія), Progressive Democratic Party (Прогресивна Демократична Партія), Mec Vannin (Сини Мена), Ulster Third Way (Ольстерський Третій Шлях), Sinn Féin (Шинн Фейн), Páirtí Sóisialta Daonlathach an Lucht Oibre (Соціал-демократична і лейбористська партія), Óglaigh na hÉireann (Ірландська Республіканська Армія), Scottis Naitional Pairtie (Шотландська національна партія), Orkney and Shetland Movement (Оркнейських і Шетландських рух)</p>	<p>Корнуолл, Гібралтар, острів Мен, Північна Ірландія, Шотландія, Шетландські острови</p>
<p>Греція</p>	<p>Ushtria Çlirimtare e Çamërisë (Армія звільнення Чамерії)</p>	<p>Чамерія</p>
<p>Данія</p>	<p>Tjóðveldi (Республіка), Hin fñoroyski fólkaflokkurin (Фарерська Народна Партія), Miðflokkurin (Центральна партія), Sjálvstýrisflokkurin (Незалежна партія)</p>	<p>Фарери</p>

Продовження табл. 1

Іспанія	Euzko Alderdi Jeltzalea (Баскська націоналістична партія), Eusko Alkartasuna (Баскська солідарність), Eusko Abertzale Ekintza (Баскська національна дія), Partido Andalucista (Андалусійська партія), Partido Socialista Andaluz (Андалусійська соціалістична партія), Bloque Andaluz de Izquierdas (Лівий блок Андалусії), Chunta Aragonesista (Арагонська рада), Tierra Aragonesa (Арагонська земля), Partiu Asturianista (Астурійська партія), Conceju Nacionalegu Cántabru (Кантабрійська національна рада), Coalición Canaria (Канарська коаліція), Tierra Comunera (Земля простолюду), Izquierda Castellana (Кастильські ліві), Unión del Pueblo Leonés (Леонський народний союз)	Країна Басків, Андалусія, Арагон, Соціалістична республіка Астурія, Кантабрія, Канарські острови, Кастилія, Держава Леон
Італія	Lega Nord (Ліга Півночі), Union Valdôtaine (Союз Валле-д'Аоста), Lega Lombarda (Ліга Ломбардії), Movimento per l'Indipendenza della Sicilia (Рух за незалежність Сицилії), Fronte Nazionale Siciliano (Сицилійський Національний Фронт)	Паданія
Молдова	Partia (Партія соціалістів республіки Молдова)	Придністровська Молдавська Республіка

Закінчення табл. 1

Польща	Ruch Autonomii Śląska (Рух за автономію Сілезії)	Сілезія
Румунія	Союз за відродження Угорської Трансильванії	Трансильванія
Сербія	Lidhja Demokratike e Kosovës (Демократична ліга Косово), Aleanca për Ardhmërinë e Kosovës (Альянс за майбутнє Косово), Албанська національна армія	Республіка Косово, Велика Албанія
Україна	Донецька народна республіка, Луганська народна республіка, Армія Новоросії, Русская православная армія	Новоросія
Фінляндія	Ålands Framtid (майбутнє Аландів)	Аландські острови
Франція	Batasuna (Батасуна), Eusko Alkartasuna (Баскська солідарність), Euzko Alderdi Jeltzalea (Баскська націоналістична партія), Euskadi Ta Askatasuna (Країна басків і свобода (ЕТА)), Corsica Libera (Вільна Корсика), Fronte di Liberazione Naziunale Corsu (Фронт національного визволення Корсики)	Країна Басків, Корсика
Хорватія	Istarski demokratski sabor (Істрійська Демократична Асамблея), Istarski socijaldemokratski forum (Істрійському Соціал-Демократичний форум), Уряд Республіки Сербська Країна у «вигнанні»	Істарска Жупанія, Республіка Сербська Країна
Чорногорія	tranka Demokratske Akcije (Партія демократичної дії)	Санджак

Основними чинниками рухів за відокремлення є різні аспекти, наприклад, податковий тягар більш розвинених областей країни (випадок Фламандрії у Бельгії, Країни Басків в Іспанії), етнічні конфлікти (випадок Республіки Сербської у Боснії та Герцеговині) та ідея повернення ліквідованої незалежності (Випадок Шотландії у складі Великої Британії).

Підсумовуючи вище викладене, доречно наголосити, що намагання однобоко характеризувати етнічний сепаратизм як суто негативний політичний процес обмежує поле для наукових пошуків, а також робить аналіз етнічного сепаратизму тенденційним. Це суперечить засадничим вимогам до політологічного аналізу. Необхідно уникати однобокого аналізу етнічного сепаратизму як обов'язково деструктивного, агресивного чи несправедливого процесу, навіть незважаючи на його конфліктну суть. Як і будь-який інший політичний процес чи навіть конфлікт, етнічний сепаратизм потребує об'єктивного наукового аналізу без оціночних суджень. Етнічний сепаратизм, безумовно, є конфліктною взаємодією, однак ця конфліктність процесу не є його іманентно зумовленою самоціллю. Конфліктність є лише початком або кульмінацією етнічного сепаратизму. Насправді ж етнічний сепаратизм – процес, що глибоко пов'язаний з кризою реалізації ціннісних та ідейних установок етносу-суб'єкта.

Список використаних джерел

1. Романюк Н.І. Сепаратизм як суспільно-політичне явище сучасності / Н.І. Романюк // Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Актуальні проблеми країнознавчої науки»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://internationalconference2014.wordpress.com/2014/10/20>.
2. Дівак В.В. Сепаратизм як соціально-політичне явище: сутність і причини виникнення / В.В. Дівак // Держава і право: збірник наукових праць. – 2008. – Вип. 39. – С. 690–695.
3. Цебенко О. Форми вияву сепаратизму: теоретико-методологічний аспект / О. Цебенко // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2014. – № 26. – С. 44–51.